

Криптичне різноманіття ссавців заповідних територій України

Ігор Загороднюк

Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка; zoozag@ukr.net

У складі теріофауни України є до 20 таксонів, які у працях 20–50-річної давнини вважали політипними видами, проте були надалі поділені на 2–3 «малі» види кожний. До цього переліку відносяться надвиди (колишні політипні види), яких найчастіше взагалі не визначали як складених з двох чи більше видів (в обсязі фауни України) або в частині загальноновизнаних оглядів заперечували їх поділ на види або зазначали складності їх розрізнення:

● мишоподібні: *Citellus suslicus* (*Spermophilus suslicus* + *S. odessanus*), *Sicista betulina* (*S. betulina* s. str. + *S. strandi*), *Sicista subtilis* (*S. loriger* + *S. severtzovi*), *Arvicola terrestris* (*A. amphibius* + *A. scherman*), *Pitymys subterraneus* (*Terricola subterraneus* + *T. tatricus*), *Microtus arvalis* (*M. levis* + *M. obscurus* + *M. arvalis* s. str.), *Mus musculus* (*M. musculus* s. str. + *spicilegus*), *Apodemus sylvaticus* (*Sylvaemus sylvaticus* s. str. + *S. witherbyi* + *S. uralensis*); ● лиликоподібні: *Myotis myotis* (*M. myotis* s. str. + *M. oxygnathus*), *Myotis mystacinus* (*M. brandtii* + *M. alcahoe* + *M. aurascens*), *Pipistrellus pipistrellus* (*P. pipistrellus* s. str. + *P. pygmaeus*), *Eptesicus serotinus* (*E. serotinus* s. str. + *E. lobatus*). До проблемних за діагностикою груп відносяться також пари видів: *Sylvaemus sylvaticus* s. l. + *S. tauricus*, *Crocidura suaveolens* + *C. leucodon*, *Sorex minutus* + *S. caecutiens*, *P. pipistrellus* s. l. + *P. nathusii*, *Mustela putorius* + *M. evermanni*, *Mustela lutreola* + *Neovison vison*. Залишається нез'ясованим статус *Myotis mystacinus* s. str. (відсутній в Україні?), *Sorex* cf. *pusillus* (кримські *S. minutus* s. l.), *Capreolus* cf. *pygargus* (подніпровські *C. capreolus* s. l.) та ін.

Цей комплекс видів складає вагому частку наявного біорізноманіття (БР, до 20%), і нерідко при описах локальних (регіональних) фаун та оцінках БР дослідники послуговуються давніми оглядами і давніми схемами таксономії. Розглянуто особливості поширення цих груп видів в Україні з урахуванням мережі ПЗТ вищих рангів (БЗ, ПЗ, НПП, РЛП). Проаналізовано випадки некоректного позначення видів у переліках регіональних фаун через слідування давнім оглядам ссавців. Завдяки алопатрії або маргінальній симпатрії багатьох пар «малих» видів у значній частині випадків можлива ідентифікація видів за географічним критерієм. Докладно розглянуто проблеми точності описів регіональних фаун на прикладі «звичайних полівок» (надвид *Microtus arvalis* s. l.), «лісових мишей» (*Sylvaemus sylvaticus* s. l.), «вусатих нічниць» (*Myotis mystacinus* s. l.). За індексом проблемності фаун (частка видів зі складу колишніх політипних видів, фантомні і помилково вказані види), найбільш проблемними є південні та східні регіони України (Ір = 11–17 %), найбільш стабільними є переліки фаун Карпатського регіону та Полісся (Ір = 4–9 %).